

Velferðarnefnd Alþingis
Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 3. desember 2015

Umsögn um 338. mál 145. löggjafarþings: Tillaga til þingsályktunar um stefnu og aðgerðaáætlun í geðheilbrigðismálum til fjögurra ára.

VIRK Starfsendurhæfingarsjóður fagnar framkominni tillögu og markmiðum hennar, sérstaklega því „að þjónusta við einstaklinga með geðraskanir sé samþætt og samfelld.“ eins og kveður á um í fyrsta undirmarkmiði.

Um 9200 einstaklingar hafa leitað til VIRK frá því að starfsemi sjálfseignarstofnunar hófst árið 2008. Rúmlega 5000 hafa útskrifast úr þjónustu VIRK og 70% þeirra eru virkir á vinnumarkaði við útskrift; þ.e. í vinnu, í atvinnuleit eða lánshæfu námi.

Geðræn vandamál eru mjög algeng hjá þeim sem horfið hafa af vinnumarkaði vegna heilsubreysts og slysa, rúmlega 40% þeirra einstaklinga sem hefja starfsendurhæfingarsjónustu á vegum VIRK segja að geðræn vandamál hamli atvinnuþátttöku þeirra og það hlutfall hefur heldur aukist undanfarin ár.

Sérhæfð þjónusta á þessu sviði er því stór þáttur í þjónustu VIRK. Má þar nefna að sálfræðingar spila stórt hlutverk innan og utan VIRK. VIRK kaupir sálfræðiþjónustu af um 50 sjálfstætt starfandi sálfræðingum í samræmi við þarfir skjólstæðinganna og áherslu í starfsendurhæfingu. Tæplega 1700 einstaklingar í þjónustu VIRK nutu þjónustu sálfræðinga á síðasta ári. Kostnaður VIRK vegna þessa hefur numið allt að 19% árlegra útgjalda starfsendurhæfingarsjóðsins vegna aðkeyprar þjónustu. Til viðbótar við þetta hafa þessir einstaklingar fengið fjölbreyttan annan stuðning til aukinnar atvinnuþátttöku svo sem ráðgjafaviðtöl, námskeið og fleira eftir metinni þörf hvers og eins.

Þá hefur VIRK lagt sérstaka áherslu undanfarin ár að auka samskipti og samstarf við aðrar stofnanir velferðarkerfisins með það að markmiði að auka og bæta þjónustu einstaklinganna í þjónustu VIRK sem nú eru um 1900 talsins. Auk þess er lögð mikil áhersla á að leiðbeina einstaklingum um mögulegar þjónustuleiðir innan velferðarkerfisins hvort sem einstaklingurinn getur nýtt sér þjónustu VIRK eða ekki.

Mikil áhersla hefur verið lögð á samstarf við geðheilbrigðisgeirann. Sem dæmi má nefna að ráðgjafar VIRK eru með aðsetur á Hvítabandinu og á Kleppi einu sinni í viku. Þessi viðvera hefur skipt miklu máli fyrir einstaklinga sem glíma við langvinna og alvarlega geðsjúkdóma og hefur orðið til þess að tengja betur saman þjónustu heilbrigðiskerfis og atvinnutengdrar starfsendurhæfingar. Þá eru reglubundnir fundir sérfræðinga VIRK og sérfræðinga á geðdeildum LSH – bæði á geðdeild LSH við Hringbraut og á Kleppi. Auk þess hefur VIRK útvegað geðdeild LSH á Laugarásvegi sérstakan atvinnuráðgjafa sem hefur aðstoðað unga einstaklinga með alvarlegar

geðgreiningar við að finna starf við hæfi. Samstarfið hefur verið mjög gott og verkefnið, sem kennt er við IPS, skilað miklum ávinningi.

Þá má nefna reglulega fundi með Vinnumálastofnun þar sem þverfagleg teymi fara yfir mál einstaklinga og koma þeim í réttan farveg, reglulega fundi sérfræðinga VIRK á heilsugæslustöðvum um allt land og að ráðgjafar vinna markvisst með félagsþjónustu Reykjavíkurborgar, Hafnarfjarðar og Reykjanesbæjar.

Með tilliti til ofantalinna atriða þá teljum við skynsamlegt að VIRK Starfsendurhæfingarsjóður verði talinn með sem samstarfsaðili í eftirtöldum aðgerðum í stefnu- og aðgerðaáætluninni:

A.1 (Bundið verði í lög að ríki og sveitarfélög geri með sér samstarfssamninga um útfærslu samþættrar þjónustu við einstaklinga með geðraskanir)

A.2 (Í samningum samkvæmt tillögu A.1 verði meðal annars áskilið að sett verði á fót geðheilsuteymi í samstarfi heilbrigðisþjónustu og sveitarfélaga)

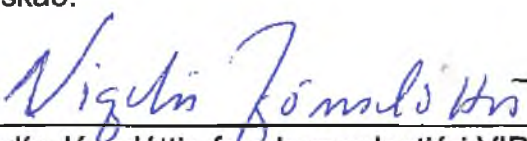
A.5 (Komið verði á reglubundinni fræðslu um geðheilsu og geðraskanir fyrir starfsfólk í félags- og heilbrigðisþjónustu auk þjálfunar í einfaldri íhlutun).

Auk þess er mikilvægt að VIRK fái aukna aðkomu að aðgerð C.3 (Ríki og sveitarfélög ráði fólk sem hefur lent utan vinnumarkaðar vegna langvinnra geðraskana til starfa í stofnunum sínum.) bæði vegna þess að auka þarf vægi þarf forvarna í þessari aðgerð og móta þarf leiðir til þess að styðja atvinnulífið til þess að vera virkir þátttakendur í verkefninu.

VIRK hefur nokkra reynslu af hvorugtveggja t.d. í gegnum þróunarverkefnið Virkan Vinnustað sem gat m.a. af sér mikið af fræðsluefni og leiðbeiningum fyrir stjórnendur á vinnustöðum sem nálgast má á vefsíðu VIRK. VIRK hefur einnig úbtúið sérstakan fræðslubækling „Geðheilsan og vinnustaðurinn - upplýsingar fyrir stjórnendur“ sem unnin var í samstarfi við embætti Landlæknis sem dreift var til stjórnenda. Auk þess má benda á fyrrnefnt IPS-verkefni VIRK og geðdeildar LSH á Laugárásvegi en í því hefur tekist að smíða vandað stuðningsmódel fyrir alla fagaðila sem vinna að því sama markmiði að aðstoða ungt fólk með þyngri geðraskanir út á vinnumarkað á ný og leiðbeina þeim við að takast á við áskoranir sem því fylgja og hvernig bregðast skuli við þeim.

VIRK Starfsendurhæfingarsjóður hefur frá upphafi lagt mikla áherslu á gott samstarf við alla aðila innan velferðarkerfisins með það að markmiði að tryggja góðan og samfelldan þjónustuferil fyrir einstaklinga og sér aukin tækifæri til þess í framkominni stefnu og aðgerðaáætlun í geðheilbrigðismálum.

Undirrituð er reiðubúin að veita nánari upplýsingar og getur komið til fundar með velferðarnefnd sé þess óskað.

Vigdís Jónsdóttir, framkvæmdastjóri VIRK